

Morgenbladet 16/5.50 (1950)
 Nr. 114 — 1950

Feilvurderinger på begge sider

Av overløge Johan Scharffenberg

Hr. høyesterettsadvokat **Paul Frank's** artikkel i «Morgenbladet» nr. 106 vekker formodning om at han hylder gjengjeldelseslæren. De fleste moderne kriminalister forkaster den, de mistviler om muligheten av «rettferdig» straffutmåling og spør bare hvilken reaksjon samfunnets sikkerhet krever.

Meget få av dem som er dømt for landssvik, har tidligere vist kriminelle tilbøyeligheter. Overfor politiske forbrytelser har straff neppe noen generalpreventiv virkning.

Fire ansatte høyesterettsdommere dissenterte i spørsmålet om det blotte medlemskap i N.S. kunne henføres under § 86.

Den henrettede politifullmektig Ellifsen var medlem av NS.

Flere hundre frontkjempere falt, er det psykologisk sannsynlig at de våget livet i den hensikt å svike Norge? Mente de ikke å verge landet?

Størst vekt legger jeg dog på at feilvurderingene på den seirende siden ikke er blitt rettslig undersøkt, ennsi straffet.

Regjeringen Nygaardsvold feilvurderte stillingen helt til 9. april 1940 og muliggjorde derved den tyske okkupasjon.

Overfor (faktisk planlagte) britiske, nøytralitetsbrudd ville man «innskrenke seg til protester og eventuelt «symbolsk» motstand» (professor dr. **Arne Ording**, «Norges Krig», første bind s. 79).

Stortingets presidentskap, med tilslutning av representanter for de politiske partier, bad 18. juni 1940 (antedateret til 17. juni) Kongen abdisere.

Stortingets flertall var i september 1940 villig til å suspendere Kongen og oppnevne et riksråd i regjeringens sted.

Det ble på forhånd lovet strafffrihet for sabotasje, bankrøverier og drap under okkupasjonen, flere av disse handlinger skyldtes feilvurderinger, således «likvideringen» av Martinsen 8. februar 1945, den førte til henrettelse av 34 gode nordmenn.

En tidligere ofte straffet mann som etter frigjøringen uten spor av foranledning skjøt to tyske krigsfanger, slapp med betinget unnlattelse av tiltale, etter innstilling av statsråd Hauge.

Men en vel 16 år gammel N.S.-gutt fikk fengselsstraff for lite viktige forhold fra 14 års-alderen (jeg har avskrift av dommen).

Det var landsskadelige feilvurderinger på begge sider, men bare den tapende parts feilvurderinger er blitt straffet, uansett om vedkommendes fortid og karakter viste at de ufornuftig mente å gagne Norge (selvfølgelig bortsett fra torturister og profitører).

Den høyt ansatte lord **Hankey** (minister i Chamberlains og Churchills regjeringer 1939—1941) har skarpt kritisert dommene over krigsforbryterne, både i Overhuset og i boken «Politics, Trials and Errors». I den skrev han til slutt (s. 145):

«There is only one remedy to bring all this shame, misery, and wretchedness to an end, and that is amnesty.

We might agree on an amnesty day on which we would release all prisoners convicted of war crimes other than sheer sadism, and those awaiting trial».

Oslo 10. mai 1950.

Johan Scharffenberg.